

קהל
יטב לב
ד'סאטמאר

נתייחד ע"י מרחבי הקהילה
מרחבי ד'סאטמאר

איוני

בשיתוף עם מרכז אדמו"ר שליט"א

בעזה ש"ת

גליון הקהילה

בשילוב

מודעות הקהילה והמוסדות

כולל פתגמין נבחרים ומאמרי השקפה
טהורה במאורעות הזמן מעת לעת

גליון

שערי מתלבטא

ד"ר ע"י

תלמידי ישיבה גדולה תורה
ויראה דרב"י מסאטמאר

נתייחד ע"י

כ"ק מרחבי הקהילה ו"ע
בנשיאות כ"ק מרחבי ד'סאטמאר

פרשת שמות תשפ"ב

להכנסת מודעות הזמנות ושמחות
ניתן לפנות

ירושלים - בית שמש

להר"ר יואל ברד"צ היילברון הי"ו

0548501677

יו"ל ע"י

מערכת פתגמין קדישין

שע"י קהל יטב לב

דסאטמאר בארה"ק

זמנים לשבת קודש

4:05.....הדלקת הנרות

5:58.....מוצאי שבת

8:32.....סוּזַק"ש (מג"א)

11:39.....הצות

מאת: אחד המשפיעים שליט"א בקהלתנו

קריעה בבגדו, ואלו ששמעו לקולם ניצלו הם ובניהם אחריהם, ואלו שהתחכמו על דבריהם כי 'לא הבינו' מה רע בזה, ח"ו נאבדו הם ובניהם אחריהם, שמזה נמשך אח"כ ביאוש ההשכלה והחלו ללמוד חכמות חיצוניות, ולהיות עם חכם ונבון כתרבות יוון וכו'.

ישורש הכל ראה החת"ס וכל קדושי עמו, בעצם הרעיון של לימוד המקרא עפ"י פשוטו, ולעשות מזה חיבורים המושכים את ההמון ללמוד בזה, וכדברי רש"י בברכות (כ"ח:) מנעו בניכם מן ההגיון ופרש"י לא תרגילום במקרא יותר מדאי משום דמשכא, ועיין במאירי שם זו"ל:

"צריך אדם להזהר ככבוד חבירו ולגדל את בניו לתלמוד תורה ולהנכם מילדותם שלא לפתור פסוק בצורתו בכל דבר שפשוטו מוכיח איזה צד של כפירה, והוא שנא' כאן מנעו בניכם מן ההגיון, ר"ל מפתרון הפסוק כמו שהוא נקרא"

ובספר היוחסין השלם (עם הגהות יעב"ץ) לחד מן קמאי רבי אברהם זכות, (תלמידו של בעל מנורת המאור) מביא בשם רב צמח גאון, מנעו בניכם מן ההגיון וכו', שהן נוסין למינוח.

וזאת יש לדעת, כי לא מעלה היא מה שהספרים האלו יש בהם 'כח המשיכה' ללמוד בהם, כי אדרבה מפני שהם על דרך ההגיון לכן הם מושכים, ומשום כן הוזכרו להתרחק מזה כדברי הגמרא והרש"י הנ"ל.

ועיין בספה"ק "ויאל משה" למרן רביה"ק זללה"ה, מאמר לשון הקודש סימן י"ג, שהביא דברי החת"ס (דרשות לשונב"ם דרוש י"ב - בנדמ"ח הוא כרך ב' עמוד תפ"ט) שהאריך לבאר דברים יסודיים ונחוצים בכל צורת וסדר לימוד המקרא על פי יסוד פירוש רש"י ודרשות חז"ל, ולא על פי פשוטו של מקרא, וזוהי דרך הלימוד המסורה לנו, ובמיוחד דווקא נהגו כן, שלא למדו אף פשוטי המקראות טרם שהשלימו נפשם בלימוד המדרשות ותורה שבעל פה, כדאמר רב כהנא בגמרא שבת (דף סג) הוינא בר תמני סרי שנין (כאשר הייתי בן ח"י שנים), והו גמירנא לי' לכולי ש"ס (ולמדתי כל הש"ס), ולא הו ידענא דאין מקרא יוצא מידי פשוטו, (וזאת לא הייתי יודע שאין מקרא יוצא מידי פשוטו), היינו, שלמדו המקראות רק על פי המדרש, ולא ידע כלל שיש בכלל לימוד כפי פשוטו של מקרא, וכותב החת"ס שבמכוון למדו כן, כי ראו סכנה גדולה אם ילמדו בתחלת גידולם פשוטי המקראות, שאזי טרם יגדלו ויגיעו לחלק הדרושים ותורה שבעל פה שהוא העיקר, כבר בחרו בהפקירא וכפרו בה' ובתורתו, ועל כן הפכו הסדר בלימוד, יעוי"ש אורך דבריו היסודיים בכל הסוגיא הלזה, (וראו מאד לכל אחד ללמוד הדרוש בפנים הספר, דרשות חת"ס לשונב"ם דרוש י"ב).

והחת"ס ראה בדרך הלימוד של פשוטו של מקרא ובפירושים מעין אלו, סכנה נוראה להמשך הדורות, וכמו שמתמרמר מאד בשו"ת חת"ס חלק ו' תשובה ס"א: **"כי מי גרם לעם רב מעם ה' אשר בעוה"ר נטה לבם מאחרי תורת משה רבינו עליו השלום, ולנשות להיות אחרי רבים לרעות להלכד ברשת האפיקורסות, מי גרם כל אלה, הלא עמך כולם צדיקים מאז מעולם, אך בתחלה התפשטו ספרי מירוש, פירושים שונים על התורה וספרי נביאים, ושאר מחברות, דמשכי בליצנותיה, ולהיותם גרפסים בלשון הקודש בלשון צח דמשכי, עסקו בה ההמונים, ונלכדו בחרמם, וירדו ממדרגה למדרגה, עד שבעוה"ר פשתה הנגע, גברו ועתקו ועשו חיל וכו' וכו' אבל מכיון שיד השרים והסגנים היה תחלה להדפיס ספרים הקדושים בלי הסכמה, וע"כ אין כח למחות, ונתקלקלה השורה בעוה"ר, והיה מה שהיה, ועינינו רואות ולבנו דוה, ה' יעזור וישוע במהרה לגול מעל עמו מסך הסכלות, ואז יראו עינינו וישמח לבנו, הארכתני בזה, ה' יודע כי מרוב שיחי וכעסי, נתתי שמחה בלבי למצוא מקום להוציא מלבי",** עכ"ל קדשו של רשכבה"ג החת"ס זיע"א.

וראה בספר 'מושיען של ישראל' חלק ה', שגם מטעם זה לא היה דעת מרן זללה"ה נוחה ללמוד עם התלמידים כל החומש על הסדר, עד שגומרים כל החמשה חומשי תורה עם התלמידים, (כמו שנהגו במקומות אחרים שעכ"פ למדו פעם אחת עם התלמידים כל החומש), אלא שילמדו בכל פרשה את פרשת השבוע כמה שיספיק, והשאר ישלימו לעצמם כשיגדלו, והוא גם מטעם זה, וגם בשל"ס פרשת בשלח תשי"ז האריך מרן זללה"ה בנועם שיחו שכפי הנראה מדברי החת"ס שבימיו קמה כת שרצתה לשנות סדר הלימוד ללמוד פשוטו של מקרא בתחילת גידול הילדים, ומדרשי חז"ל ותושבע"פ ילמדו כשיגדלו, והחת"ס יצא נגד זה באש להבה, וכפי הנראה מדבריו לא הבינו בשעתו ההמון מלחמתו הגדולה בזה, והחת"ס

ע"ד הסערה אשר קמה לאחרונה בבית ישראל בדבר השערורי' של החיבור "פש"מ" (פשוטו של מקרא) שנדפס בתוך החומש, עם פירוש של בני זמנינו בשפת עברית קלה וכו', שחדר בעו"ה לתוך המחנה ומלמדים לפי פירוש זה את ילדי תשב"ר אשר על הבל פיהם העולם קיים, והנה כבר הביעו בזה דעתם גדולי התורה שליט"א על ההרס והחורבן הנורא שיש בזה שבא לפרש את התורה הק' בדרך ההגיון והשכל הפשוט, ועי"ז יצא ח"ו כאילו התורה הק' הוא ספר סיפורים גרידא רח"ל, ובעיקר מה שכל פירושו מבוסס במוצהר לפרש את התורה היפך מדברי רש"י הק' מאיר עיניהם של ישראל אשר על פיו ישקו כל העדרים משך כל הדורות ונתקבל אצל כל בית ישראל מדורי דורות כפירוש ולימוד היסוד בלימוד החומש, ובפרט אצל תשב"ר.

וכבר נתפרסמו דוגמאות רבות מהפירוש הנ"ל איך שהוא מפרש פסוקי התורה בפירוש חדש מדילי', כאשר על כל תיבה בחר לו אילן להיתלות עליו, ובכך ממציא הוא פירוש מדילי' בפשט הבנת הפסוק כולו לפי שכלו והחלטתו לצרף כמה פשטים ולחברם לאחת. ופעמים רבות הפירוש שלכאורה מלקט ממקורות שונים מובא בשינוי לשון והבנה מהמקור.

ובעיקר הביאו הרבה דוגמאות איך שבכל ענייני מוסר ויראת שמים היכן שרש"י הק' בא ללמדנו פשט במקרא מדברי חז"ל תושבע"פ ארחות יושר ואמונה, בחר לו הנ"ל בפירושו למצוא פירושים אחרים וד"ל.

וכבר הזהירו הביד"צ העדה החרדית את המוציאים לאור (שהם המה כשלעצמם אנשים יראי ד', שהשקיעו שם את ממונם לצרכי מסחר ואינם חלק ממחברי הפירוש) שיחדלו מלהדפיס שוב את החומש כמתכונתו.

והנה אני בעניי באתי בזה, כי גם לו יהא שאין בפירושו כל שמץ ופסול, שומה עלינו החרדים על מסורת קדושת התורה שבכתב, והנחלתה בטהרה, ללא התחכמות וצל של התחדשות ח"ו, ללמוד וללמדה, כפי הדרך והמסורת שקבלנו מאבותינו ורבותינו הקדושים נ"ע, לשנן את מה שקיבלנו מאבותינו ורבוה"ק נ"ע בכל הדורות, שעצם המציאות של "פשוטו של מקרא" להבין את התורה על דרך ההגיון והשכל הפשוט, שלא על פי קבלת מסורת אבות, ודלא כפירוש רש"י הקדוש רבן של ישראל, וכאילו נכתבו להקל על ההבנה בפשוטי המקראות, ועצם העניין של הדפסת פירוש בן זמנינו בתוך החומש, הוא זר לנו, וח"ו שיהא לו דריסת רגל במחננו. וביותר למלמדי דרדקי שאחר שהסתכלו ולמדו בזה, כמעט לא ימלט שלא ידבק בידם מרוח החדש הלזה הנושב בספר הנ"ל שלא על פי מסורת אבות.

ולאו מילתא זוטרתא הוא, באשר כל יסוד אמונת אומן תלוי בזה, ורבותינו הקדושים נ"ע חרדו על כך חרדה גדולה עד מאד, וקבעו בזה ללחום מלחמת מצוה לשעה ולדורות, ועל כן דא השרישו בנו "חדש אסור מן התורה", כי ראו בזה שורש פורה ראש לאפיקורסות ומינוח רח"ל, וזו היתה כל שורש פרי חטאת ההשכלה הארורה, שמזה נתייסד ונצמח כל ענין ההשכלה כידוע, כי בעת שהתחיל הרשע מדייטשלאנד מנדלסון שר"י מעיר דעסוי (המכונה רמ"ד) להדפיס את ביאורו, עדיין לא היו כ"כ משכילים בעולם, כי הוא היה ראש ההשכלה, והוא היה פרימעי דייטש'י, וגם בביאורו עצמו נזהר מאד שלא להכניס בה דברים זרים בולטים עד שכמעט לא מצאו בהם דופי, ורבותינו הגדולים נ"ע חזו ברוח קדשם כי עצם הרעיון הזה לפרש התורה על פי ביאור פשוט הגיוני בשפת העם, הינו שורש פורה ראש ולענה לעקירת כל האמונה, וגם עמדו על טיבו ומהותו של אותו רשע, אשר התלבש באיצטלא תורנית באדרת שער למען כחש, וכי טמא ומשוקץ הוא מחוץ למחנה מושב.

והמתבונן בדברי רשכבה"ג החת"ס זיע"א בכ"מ שמדבר על הענין הזה (דרשות חת"ס לח' שבת וביותר בדרוש כ"ה, שובב"ם דרוש י"ב, שו"ת חת"ס חלק ו' תשובה ס"א, פ"ו, ועוד) יראה חרדתו הגדולה מן עצם הרעיון הזה לפרש התורה על פי פשוטו של מקרא, שהסוף בזה שעוזבים רח"ל את הדת ויוצאים לתרבות רעה ח"ו, וכאשר ידוע שהרשע מ"ד שר"י זרעו אחרי ותלמידיו כמותו יצאו מן הדת והשתמדו לגמרי.

ולולי רבותינו ראשונים כמלאכים נ"ע שמסרו נפשם על דבר זה כמעט ונשתכחה תורה מישראל, ולחמו בזה בחיורף נפש, ובתחילה רוב ההמון לא הבינו מה ראו רבותינו על ככה ללחום בזה עד כדי כך, והחומשים עם "הביאור" נתפשטו כאש בשדה קוצים בכל המקומות ונדפס בהרבה מאד מהדורות, ורבותינו שלחמו בזה היו "יחידים" כנגד רוח ההמון, ובפרט שמאד היה קשה להוכיח הארס וה"טרייפ"קייט" בזה, כי הרשע נזהר מאד מאד להיות "אויסקעהאלטן" (עכ"פ לפנים), ורבותינו הנועד ביהודה החת"ס והישמח משה לחמו כנגד זה ללא משוא פנים, והנוב"י קרע ע"ז

מתמרמר ע"ז מאד, (עי' חידו"ת למרן זצלה"ה בשלח תשי"ז), וראה בספר מושיען של ישראל הנ"ל, וגם בספר "עזר בקודש" (עמוד תכ"ד) העתק תצלום מכת"י מרן זצלה"ה בענין זה שמנהג ישראל תורה ללמוד בכל שבוע פרשת השבוע שקורין בה.

וראה בספר "מרא דעובדא" להגה"ק הגאב"ד צצוק"ל (כרך א' עמוד ט):

"כשנפג האפיקורוס משה דעסויער שר"י, שמחו העולם מאד. אך הנודע ביהודה אמר: 'מי יודע כמה כלבים קטנים (בלשון קדשו של רבינו: 'וויפיל הינטלעך') הוא השאר אחריו', והיינו שהוא הספיק בחייו להעמיד תלמידים כמותו, אשר ימשיכו בדרכו הרעה. אפיקורוס זה תירגם את התורה ללשון לעז, ואף שלא מצאו בתרגומו דבר שלא כהוגן, יצאו נגדו גדולי אותו הדור כחרב ובחנית, בהכירם בדעתם הגדולה כי ריח השכלה נודף ממנו". ע"כ מספר מרא דעובדא.

עוד זאת רעה חולה שמעייזים להדפיס הגיגים ופירושים אלו בתוך החומש עצמו, לצד רש"י הקדוש והתרגום ושאר מפרשי התורה, דבר כשלעצמו עזות יתירה, וראה בשו"ת חתם סופר חלק ו' תשובה ס"א, בנידון להדפיס חידושי שלו על הרמב"ן על התורה, מסונף לדברי הרמב"ן, וכתב החת"ס להשיב על זה:

"מה שכתב ברוב אהבתו עזה אלי, להעתיק לו חידושי על הרמב"ן, האמת אגיד, כי תל"ת ימצא בכלל חידושי תורה שלי שאני רגיל לעשות קונטרס מיוחד לכל שנה ושנה וכו', וצריך בירור ויגיעה לחפשם ולסדרם וכו', אך אחרי זאת, מי יכניסני למקום הזה לעשותיני סניף לרמב"ן ח"ו, ה' יודע כי לא כן אנכי עמדי וכו' " עכ"ל"ק.

ושם המדובר בחידושים של רשכבה"ג החת"ס ז"ע ולא של מחברי זמנינו, או סתם מחברים, וגם לא פירוש על התורה, כי אם על פירוש הרמב"ן שעל התורה, ואעפ"כ כותב שח"ו לו להסכים.

וראה בספר "מרא דעובדא" להגה"ק הגאב"ד צצוק"ל (כרך א' עמוד ר"ב):

"צדיקי הדורות נ"ע הפליאו הזוכיה העצומה שהיתה להמאור ושמשו, שהדפיסו את ספרו בתוך החומש, ומכאן יש ללמוד כי שלא כד"ן עושים מחברי זמנינו המדפיסים ספריהם בתוך החומש, כי לא כל הרוצה ליטול את השם יבוא ויטול", עכ"ל הגה"ק הגאב"ד צצוק"ל.

ובדורות שלפנינו, שאל אביך ויגדך, עד כמה היה הענין מושרש עמוק כל כך, עד שלא עלה על דעת מאן דהו לפרוץ בזה חדשות, אך בתקופות האחרונות עדים אנו לחדשות בענינים אלו, וזאת מחמת שהמסורת הברורה, והמערכה הגדולה שניהלו רבותינו נ"ע, אינו ידוע כל כך לדור הצעיר, ויקם דור חדש אשר לא ידע את מלחמות רבותינו הקדושים בזה.

והזמן גרמא (ימי החנוכה, והימים שלאחריו ח' ט' י' טבת) לעורר על הדבר הגדול הזה, כידוע בשו"ע או"ח (סימן תקפ"ט סעיף ג) נפסק ימים שמתענים בהם, ואחד מהם הוא בשמונה בטבת שבו נכתבה התורה יונית בימי תלמי המלך והיה חשך בעולם שלושה ימים, ורבינו החת"ס האריך הרבה מאד בדרשותיו לח' טבת לבאר הדבר הזה שהיה חשך בעולם ג' ימים, עד שנפסק בשו"ע ליום הראוי להתענות בו, והרי הדבר נעשה על ידי חכמי ישראל, ועל פי רוח הקודש בדרך נס, כדאיתא בגמרא מגילה (ט), וגם ביוסיפון מצינו שהיה על ידי זה קידוש ה' גדול, ותלמי המלך כיבד את ישראל ושיבח התורה, ומה זה שהיה חשך בעולם ג' ימים, וכתב החת"ס בזה (דרשות לח' טבת דרוש כ"ה, בנדמ"ח הוא בכרך ב' עמוד תכ"ב) דברים מבהילים בלשונו הטוהר:

"...והיות כן בהעתק התורה יונית, או החלו עם בני ישראל לטעום טעם פשוטו של מרקא, ומאו החל האפיקורסות להתנוצץ, ולא אבו שוב שמוע לקול דברי חכ"ו ופירושיהם, כאשר בעוה"ר עדיין מרקד בינינו", עכ"ל של מרן רשכבה"ג החת"ס זע"א.

ועיין מה שכתב הגה"ק מטארנאפל צצוק"ל (מגדולי הדור שקודם המלחמה, וגדול מאד בצל צדיקי בית בעלזא) בהקדמה לשו"ת שלו "חבצלת השרון", ואחר שמכה בעוז על לימודי ההשכלה וחכמות חיצוניות, אשר גם אם ימצאו איזה יחידים שלמדו חכמותיהם, ועם כל זה הם שומרי תורה ומצוות, מלבד שמי יוכל לעמוד על סודם, ומה יש בפנמיות לבבם, אבל אפשר גם זאת הוא פעולת יצר הרע להטעות בהם את הבריות, לאמר שאפשר לקיים שניהם, ומזה גם מזה אל תנח ידך, אבל רובם נלכדים ברשת הכפירה, וסופם לצאת מן הדת או בניהם ובני בניהם. ממשיך הגה"ק מטארנאפל צצוק"ל ומביא:

"ושמעתי מאיש אחד, זקן ואיש תם וישר, שסיפר לי מה שאני שמעו מהרב הקדוש מהרצ"א הנ"ל מדינאב (הרה"ק הבני יששכר זיע"א שהיה מגדולי הלוחמים כנגד ההשכלה האירורה, וחבר ספר שלם "מעין גנים" על זה) בהיותו אצלו בכחרותו על שבת

קודש, וכשעת הסעודה שלישית אמר תורה בהתלהבות מאד, על הלומדים החכמותיהם ולשונוותיהם, והתחיל לדבר מראש המשכילים 'מענדעלזאהן' שהפך את מדינת אשכנז למינות, ומגדל התלהבות עמד על רגליו ואמר בזה הלשון: ריבוננו של עולם, יוכל להיות שאותו הרשע כבר סבל על כל עוונות, ועתה מגיע לו גן עדן על שהיה 'פריממע דושא', (שאמרו עליו שבפועל היה מקיים כל המצוות), אנו מבקשים אותך שבכל מקום שהוא עכשיו, תוריד אותו משם לשאול תחתית, יען שהחטיא את הרבים, והיפך הרבה מישראל לאפיקורסים וכופרים וכו', עכ"ל הגה"ק מטארנאפל בהקדמת ספרו שו"ת חבצלת השרון.

ועיין עוד בספר "נהרי אש" להגה"ק רבי שימע"ל מזעליחאב צצוק"ל הי"ד, בליקוטי דיבורים אות קל"ב, מה שהביא מדברי הרבי רבי אלימלך זיע"א אודות רשע זה הרמ"ד שר"י יעווי"ש, ושם אות קכ"ט דברים יסודיים על כל הענין של מחברי ספרים, שמהות המחבר נרשם בכתיבתו, ויש לו השפעה על הלומד בספרו, ומזה נובע הזהירות הגדולה שלא ללמוד ממחברים שאינם הגונים כל צרכם, וספר תורה שכתבו מין, שנכתב בכשרות על פי כל כללי ההלכה ישרף, ואפילו לא אמרו יגנו כדי שלא להניח שם לאפיקורסים.

וכבר יצאו בכגון זה כל גדולי אונגארין בקול קורא בשנת תרמ"ב ובראשם מרן הייטב לב זיע"א.

ומגדולי הדורות נ"ע ידוע שהסכנה בזה גדולה יותר בספרים שנתחברו על מילי דאגדתא, מספרים שנתחברו במילי דשמעתא, וידוע מהרה"ק מהר"ד מבעלזא זי"ע שמדברי אגדה של האדם ניתן לעמוד על מהותו ונקודת פנמיות לבבו. והכל נכלל בצוואת רבי אליעזר הגדול לתלמידיו (ברכות כח): מנעו בניכם מן ההגיון, דשאני מינות דמשכי, ויעוין רש"י ברכות (יב:) ד"ה מינות, שפירש ענין מינות, **אותם ההופכים טעמי התורה למדרש טעות ואילל**, (ואין נפק"מ בזה אם נותנים טעמים לתורה, והגיונות ופירושים במעשי בראשית, או במעשה אבות, או בשום אחד מתרי"ג מצוות, כי הכל תורה היא מפי הקב"ה נתנה לנו חובב להבות אש) והיא אחד מחמשת הדברים שזכר בפרשת ציצית, שלכן קבעוה לאמרו בכל יום כדאיתא שם בגמרא.

ולאמתה של דבר, אשמים אנחנו על כי בשנים האחרונות נתרבו מחברי הספרים למיניהם להדפיס את פירושיהם בתוך החומש וכדו', וכל איש הישר בעיניו ללא הסכמות מגדולי ישראל, ולא נשמע בזה קול זעקה על הסטייה מהדרך שהנחילו לנו אבותינו ורבותה"ק נ"ע מדור דור. (ועיין בשו"ת דברי יואל או"ח סי' ג' אות ז', ובחידו"ת וישב תשי"ט, ובדברי יואל חיי שרה עמ' תצ"ח).

וכמה חובה כפולה ומכופלת עלינו, לשבח לאדון כל שמסר עולמו לשומרים, ה"ה רבותינו רועי הדורות נ"ע שהנחילו תורת אמת והבדילו מן התועים לדורותיהם, והעמידו לנו השקפה ברורה וצרופה 'דרך חיים' לחיותנו כהיום הזה, עלינו מוטל האחריות ללכת בדרך זו ללא שום התכמות והתחדשות, על אבותינו ועלינו, על בנינו ועל דורותינו, ויקויים בנו הכתוב "רוח אשר עליך, ודברי אשר שמתי בפיך, לא ימוש מפ"ך ומפי זרעך עד עולם".

ולסיום, לא אחדל מלעורר בזה, (נתעוררתי לזה ע"י אחד מחשובי המורים שליט"א מתלמידי מרן זצלה"ה) כי משנה זהירות יש להזהר בזה **בבתי החינוך לבנות** של יראי ד' ההולכים בדרך ישראל סבא ונוהגים עפ"י ההלכה הברורה והצרופה שלא ללמוד עם בנות ישראל לימוד התורה כנפסק להלכה, (עי' בספה"ק ויואל משה מאמר לשון הקודש), והלערינס שאסור להם להסתכל בפירוש רש"י כאשר האריך מרן זצלה"ה בספה"ק ויואל משה מאמר לשה"ק, מסתכלים בחומש הנ"ל כדי ללמד את התלמידות, ואינם יודעים כלל שהפירוש הנ"ל הוא מחודש פרי הגיון של מחבר בן זמנינו, והיפך מדברי רש"י הק', ע"כ משנה חובה לבתי החינוך הצועדים בדרך ישראל סבא להזהר ולהזהיר שלא ילמדו הלערינס את התלמידות מתוך הפש"מ הנ"ל.

ארכו הדברים ועדיין לא נגענו בשבח קדושת תפארת פירוש רש"י הקדוש אשר אפס קצהו תראה בספר "שם הגדולים" להחיד"א, ומינה לא נזוע, ומרן זצלה"ה באסיפות מלמדים היה מרבה לעורר ולרזע ע"כ, ודעתו הגדולה הייתה ללמוד חומש עם פירוש רש"י הק' אפילו על חשבון לימוד הגמרא, כי פירוש רש"י הק' גלול מהכל והן הנה יסודות האמונה לדעת את השי"ת, וכמה שבח הוודיה להקב"ה עלינו להודות על שנתן לנו פירוש קדוש זה המאיר עינינו ולבם של ישראל, אשר דרכו נוכל להגות בתורתנו הקדושה לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

וקטונתי מלעמוד בראש ולעורר את הרבים, אמנם חשבתי כי אולי כל השערוריה הנ"ל בא לנו מן השמים לעורר אותנו כדי להחזיר עטרה ליושנה ולחזור לדרך אבותינו ורבותינו הק', לקבוע שיעורים תמידין כסדרן בחומש רש"י, כי הוא יסוד היסודות של כל יהודי לדעת את השי"ת ולעבדו בכל לבב, וידוע בזה עד כמה היה זה בנפשו של מרן זצלה"ה, שמסר נפשו ע"כ ממש עד זיבולא בתייתא, וידועים בזה דברי הרה"ק ר"מ מנאדבורנא זי"ע למרן זצלה"ה בשחר טל ילדותו, והדברים עתיקים.